

Mezinárodní spolupráce: nedílná součást činnosti ČSÚ

Význam, role i rozsah mezinárodní statistické spolupráce obecně vyplývá z potřeby mezinárodně srovnatelných dat. Statistiky opírající se o **společně dohodnuté standardy** informují o stavu a vývoji ekonomiky a společnosti a slouží širokému spektru uživatelů na národní i mezinárodní úrovni.

Newyorský Manhattan je místem, kde sídlí OSN. Od roku 2012 bude ČSÚ (opět) zastupovat Českou republiku jako **člen Statistické komise OSN**.

Nejrozsáhlejší oblastí jsou aktivity vyplývající z členství České republiky v Evropské unii, kde Český statistický úřad funguje jako součást Evropského statistického systému. Významné je však i zapojení do dalších statistických orgánů jako jsou Statistická komise OSN, Konference evropských statistiků v rámci Evropské hospodářské komise OSN, Statistický výbor OECD či Mezinárodní statistický institut, a rozvíjení spolupráce se statistickými úřady jiných zemí. V posled-

ních letech se náš úřad také aktivně účastní projektů technické pomoci, kde na základě vlastních zkušeností přispívá k rozvoji statistických systémů transformujících se zemí.

Evropská unie

Klíčovou oblastí mezinárodních aktivit je zapojení statistické služby České republiky do evropských struktur. Proces produkce – shromažďování, zpracování a šíření – statistických údajů pro potřeby

orgánů Evropské unie je podstatnou součástí práce ČSÚ, na které se přímo či nepřímo podílí značný počet jeho pracovníků. V rámci činnosti Evropské komise a zejména Statistického úřadu Evropské unie – Eurostatu se zástupci ČSÚ pravidelně účastní jednání pracovních skupin, porad a výborů pro jednotlivé oblasti statistiky a pro průřezové otázky se statistikou související. Podílejí se tak na přípravě legislativy, na sledování plnění požadavků z ní vyplývajících i na

strategických rozhodnutích, která se týkají Evropského statistického systému. Ten je tvořen Eurostatem a národními producenty evropské statistiky. Klíčovou roli v něm sehrává **Výbor pro evropský statistický systém**, který poskytuje systému profesionální vedení, vyjadřuje se ke všem zásadním otázkám v jeho činnosti, projednává návrhy právních předpisů a podle své působnosti o některých také hlasuje. Českou republiku v něm zastupuje předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová.

Vedle činnosti v pravidelných orgánech Evropské komise nebo Eurostatu se zástupci našeho úřadu podílejí i na společných rozvojových projektech a řešení specifických úkolů formou expertních skupin (Task Forces), projektů „sítě spolupráce“ (ESS-nets) nebo tzv. „sponzorství“ (sponsorship). Příkladem úspěšného zapojení ČSÚ do těchto aktivit je např. členství ve skupině ke komunikaci („Sponsorship on Communication“), která se v letech 2009–2011 zabývala návrhy na zviditelnění a lepší propagaci Evropského statistického systému.

Další aktivity v orgánech EU

V rámci Rady EU je pro statistiku důležitý zejména její Hospodářský a finanční výbor (EFC), poradní orgán, jehož úkolem je sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států a EU a pravidelně o ní podávat zprávy Radě a Evropské komisi. Jedním z jeho podvýborů je i **Podvýbor pro statistiku**, který se zabývá například otázkami administrativní zátěže, ukazatelů vládního dluhu a deficitu, hlavních evropských hospodářských ukazatelů či Kodexu evropské statistiky (Code of Practice). Česká republika má své představitele – stejně

jako ostatní členské státy EU – jak v EFC (prostřednictvím Ministerstva financí ČR), tak v Podvýboru pro statistiku (prostřednictvím ČSÚ) a do jednání těchto orgánů se tak pravidelně zapojuje.

Zástupci ČSÚ se účastní také práce **Pracovní skupiny Rady pro statistiku**, která se zabývá především projednáváním legislativních návrhů předložených Evropskou komisí Evropskému parlamentu a Radě EU. Tato skupina byla ustavena relativně nedávno (2003); do té doby se návrhy statistických předpisů projednávaly v různých pracovních orgánech Rady podle věcného zaměření (např. ve skupině pro zemědělství apod.). Dnes se Pracovní skupina Rady pro statistiku vedle návrhů právních předpisů zabývá také průřezovými tématy, které projednávání návrhů právních předpisů ovlivňují v oblasti procedurální. Vzhledem k „technickému“ charakteru statistiky (ve srovnání s rezorty vnímanými jako více „politické“) probíhá nejobsáhlejší debata ohledně návrhů nových předpisů právě v pracovní skupině. Jednání se účastní experti na danou oblast statistiky, kterými jsou – podle konkrétního obsahu jednání – zástupci ČSÚ či dalších rezortů. I když tato jednání mohou být velmi zdlouhavá a trvají (s přestávkami)

měsíci i roky, shody je obvykle nakonec dosaženo, a tak je konečně schválení daného předpisu na úrovni politické reprezentace členských států EU již pouze formalitou.

Zkušenosti z předsednictví

Důležitá byla v této oblasti pro ČSÚ zkušenost spojená s přípravou a výkonem předsednictví ČR v Radě EU, kdy těžištěm činnosti byla právě jednání na úrovni Rady, koordinace s ostatními členskými státy a spolupráce s Evropským parlamentem. Rok 2009 byl pro naše zapojení do evropské statistiky „přelomovým“ nejen z titulu předsednictví ale i proto, že po dlouhých letech přípravy bylo na jaře 2009 přijato nové nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské statistice. Tento nový „evropský statistický zákon“ zakotvil základní pojmy jako evropská statistika či Evropský statistický systém, přispěl k vyjasnění rolí a zakotvil nové prvky podporující spolupráci např. s Evropským systémem centrálních bank. Významným partnerem v řešení evropských záležitostí je pro nás Stálé zastoupení České republiky v Bruselu, s jehož týmem ČSÚ na řadě úkolů spolupracuje.

Statistika v OECD

Další organizací, pro jejíž činnost jsou statistické informace nezbytností, je **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)**. Statistickou činnost má v OECD na starosti Statistický direktoriát v čele s Hlavním statistikem OECD. Od roku 2004 funguje v rámci OECD i **Výbor pro statistiku**, jehož členem je kromě vedoucích představitelů statistických úřadů členských států OECD i generální ředitel Eurostatu, čímž byla zdůrazněna těsná spolupráce těchto dvou institucí. Členem historicky prvního byra Výboru OECD pro statistiku byl v letech 2004–2006 i tehdejší předseda ČSÚ Jan Fischer. Náš úřad se podílí na statistických činnostech OECD jak předáváním statistických dat, tak zapojením svých expertů do pracovních orgánů OECD. V letošním roce uplynulo 50 let od založení OECD a ČSÚ si toto výročí připomněl mj. hostitelstvím putovní výstavy fotografií dokumentujících důležité okamžiky v historii této organizace.

Statistika v OSN

Rovněž OSN má svojí Statistickou divizi; členské státy jsou pak zastou-

Cílem expertní mise technické asistence ČSÚ byl v roce 2011 i Státní statistický výbor Ázerbájdžánu v Baku.

První zkušenosti z poskytování technické asistence

učinil náš úřad krátce po vstupu do Evropské unie – v roce 2005. Na základě přímé dohody **se statistickým úřadem Turecka** se v Praze uskutečnilo pět konzultací pro turecké statistiky. Konzultace zahrnovaly různé oblasti – statistiku spotřeby energie, krátkodobý průzkum maloobchodu a služeb, Kodex evropské statistiky a další. V tomto období se ČSÚ také zúčastnil projektu vedeného Federálním statistickým úřadem **Německa** pro statistiky v **Bulharsku** (v oblasti měření nezjištěné ekonomiky).

V dalších letech Český statistický úřad postupně poskytl asistenční pomoc **Makedonii, Litvě, Uzbekistánu, Turecku, Ukrajině, Kyrgyzstánu, Rusku, Maltě, Maďarsku, Egyptu, Rumunsku, Lotyšsku, Albánii, Chorvatsku a Ázerbájdžánu.**

Budova Statistického úřadu Evropské unie – Eurostatu – je častým cílem českých statistiků.

peny ve Statistické komisi OSN. Jejím jádrem je skupina 24 států vybraných podle určitého klíče. Od roku 2012 bude (opět) členem této skupiny na čtyři roky i ČR zastoupená prostřednictvím ČSÚ. Činnosti komise se účastní i dalších zhruba 110 členských zemí OSN se statutem pozorovatele a další mezivládní a mezinárodní organizace. Nejznámějšími statistickými projekty ve více než šedesátileté historii komise jsou programy sčítání lidu, přijetí Základních principů oficiální statistiky (1995) či měření pokroku při naplňování tzv. Deklarace milénia (Rozvojové cíle tisíciletí). ČSÚ má své zástupce vedle statistické komise také v dalších expertních

orgánech OSN. Na půdě Evropské hospodářské komise OSN funguje Konference evropských statistiků, jejímž cílem je mj. prosazovat úzkou koordinaci statistických aktivit mezinárodních organizací v Evropě a přijímat statistické standardy v regionu. I v rámci konference se náš úřad zapojuje do řady pracovních orgánů, které často pracují jako společné v rámci Evropské hospodářské komise OSN, OECD a Eurostatu.

Mezinárodní konference

Zástupci ČSÚ se také účastní četných odborných konferencí, ať už v rámci Evropského statistického

Delegace ČSÚ vedená Ivou Ritschelovou, předsedkyní úřadu, navštívila na jaře 2011 **Federální statistický úřad Německa – DESTATIS**.

systemu či dalších zmiňovaných organizací. Mezi nejvýznamnější patří Evropská konference o kvalitě oficiální statistiky a celosvětový Kongres Mezinárodního statistického institutu, pořádané každý druhý rok, nebo každoroční Konference předsedů statistických úřadů (Directeurs Généraux des Instituts Nationaux de Statistique – DGINS), která se schází vždy v jednom z členských států. Naposledy to bylo v září 2011 v Německu a v příštím roce bude jejím hostitelem Praha. V letech 2004 a 2009 uspořádal ČSÚ (ve spolupráci s dalšími institucemi – VŠE a ČNB) úspěšnou mezinárodní konferenci na téma „Statis-

tika – investice do budoucnosti“ („Statistics - investment in the future“).

Podaná ruka

Poskytování technické pomoci při rozvoji statistické služby v zahraničí považuje náš úřad v návaznosti na dříve přijatou pomoc za morální závazek a důležitý příspěvek k rozvoji a harmonizaci oficiální statistiky v mezinárodním měřítku i možnost posilování prestiže ČSÚ v mezinárodní statistické komunitě. Mezinárodní organizace, jichž je ČR členem, tyto záměry podporují zpravidla v podobě jimi financovaných konkrétních projektů zaměřených na vybudování či posílení statistické služby.

Naše zkušenosti jsou o to cennější, že jsme v historicky nedávné době byli příjemcem technické pomoci ze zahraničí. V době zásadní transformace naší společnosti a ekonomiky bylo potřebné tyto změny zachytit ve statistických údajích. Zároveň probíhaly tzv. „za chodu“ zásadní změny i ve fungování statistické služby a používané metodologii. Mezinárodní statistické standardy (zejména právní předpisy EU) se pro nás tak staly nejen podmínkou pro členství v mezinárodních organizacích, ale i základem pro dosažení mezinárodní srovnatelnosti dat a pro statistická mě-

V říjnu 2011 se v ČSÚ konala schůzka **technické skupiny** k sestavování konsolidovaných tabulek dodávek a užití a input-output tabulek za EU27 a EMU.

ření ve zcela nových podmínkách. Proto je zapojení našich pracovníků s těmito i dalšími zkušenostmi do zahraničních misí velmi žádané.

Český statistický úřad realizuje tyto aktivity na základě přímých dohod se statistickými úřady – příjemci pomoci nebo formou zapojení do projektů vedených jinými statistickými úřady či konzultacemi společnostmi.

Realizované aktivity byly orientovány především na konkrétní oblasti statistiky, ale také na právní či jiné aspekty výkonu statistické služby. Vybraní experti ČSÚ byli v posledních dvou letech dokonce zapojeni do významného projektu, v jehož rámci probíhá hodnocení statistických systémů (včetně doporučení k jejich dalšímu zlepšování a rozvoji) nejen v kandidátských, ale i v dalších zemích v rámci Politiky východního partnerství EU – konkrétně se jed-

nalo o Makedonii, Černou Horu, Chorvatsko, Srbsko a Ázerbájdžán.

Mezi hlavní příjemce naší poskytované technické asistence patřila – a patří i nyní – Makedonie. Společně s německými kolegy se naši experti v letech 2006–2008 zúčastnili rozsáhlého projektu pro tamější statistický úřad s hlavním zaměřením na problematiku národních účtů. Na dosažené výsledky navazují nyní probíhající aktivity v rámci dalšího projektu pro roky 2010–2011, rozsah pomoci dokumentuje 44 již uskutečněných krátkodobých misí našich odborníků.

V letech 2008 až 2009 pokračovala spolupráce mezi ČSÚ a statistickým úřadem Turecka. V jejím rámci byly konzultovány statistiky produkce, národních účtů, celoživotního vzdělávání, životního prostředí, cestovního ruchu, cen, regionálních účtů a databází.

S nejbližším sousedem

Tradičně nejbližším partnerem je pro ČSÚ **Štatistický úrad Slovenskej republiky**. Historické základy (a to nejen ve statistice), zkušenosti ze společně realizovaných transformačních projektů, ale i geografická a **kulturní blízkost či příbuzný jazyk** poskytují velmi dobré předpoklady pro efektivní a konstruktivní spolupráci. Pracovní jednání se v posledních letech zabývala především přípravou Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (SLDB), diseminací dat, regionální statistikou, metodickými otázkami, využitím administrativních dat, statistikou netržních služeb, zaměstnanosti, nezjištěné ekonomiky a zahraničního obchodu. Předsedové statistických úřadů se kromě klíčových statistických aktivit (jako např. SLDB) zabývají manažerskými otázkami a konzultují statistické záležitosti v podmínkách EU.

Mezinárodní statistický institut

je tradiční vědeckou asociací, působících na celosvětové úrovni již od 19. století. Zahnuje zástupce více než 130 zemí, má zhruba 200 volených členů a dalších asi 3 000 členů se účastní práce v některé z jejich sedmi sekcí – ze všech oblastí statistiky. Předsedové národních statistických úřadů jsou členy této asociace ex-officio. Institut má kromě sekcí pro jednotlivé obory statistické činnosti také řadu výborů a pracovních skupin. ČSÚ je zastoupen v sekci **IAOS** (International Association for Official Statistics), zejména jeho výboru **SCORUS** (Standing Committee on Regional and Urban Statistics), kterému zástupce ČSÚ nyní předsedá.

Značný rozsah asistenčních aktivit je realizován pro Statistický úřad v Ázerbájdžánu, především se zaměřením na rozvoj národních účtů v souladu se standardy EU. Další oblastí je podniková statistika s orientací na registr ekonomických subjektů. Spolupráce probíhá od roku 2010, zatím se uskutečnilo 24 společných akcí.

Poměrně velké bylo zapojení krátkodobých expertů ČSÚ v Tádžikistánu – v roce 2010 byl ukončen projekt, který se týkal mj. klasifikací, statistiky zdravotnictví a cenové statistiky. Zajímavou zkušenost získali experti ČSÚ z oblasti národních účtů v rámci technické asistence pro Egypt v letech 2008–2010. Statistice cestovního ruchu byly věnovány akce pro statistické úřady v Rumunsku či v Lotyšsku. Další projekty se týkaly podnikových či cenových statistik, statistiky kultury, vědy, techniky atd.

Bilaterální a multilaterální spolupráce

Spolupráce ČSÚ se statistickými úřady států Evropské unie je zaměřena především na společné problémy, které jsou řešeny v zájmu zkvalitňování evropské statistiky i hledání efektivních řešení při jejím vývoji, produkci a diseminaci. Uskutečňuje se na úrovni předse-

du statistických úřadů i na další manažerské a expertní úrovni.

V roce 2005 byla zahájena tzv. „Spolupráce sousedních zemí“, do níž jsou kromě statistiků z Česka a Slovenska zapojeni také kolegové z Rakouska, Maďarska a Slovinska. Přínosem společných aktivit jsou zejména získané praktické poznatky a zkušenosti sdílené ve vybraných oblastech, k nimž patří např. statistika migrace, sčítání lidu, spolupráce mezi statistickými úřady a národními bankami. Na Českou republiku ve vedení této iniciativy v roce 2010 navázalo nyní Slovinsko.

V posledním období se uskutečnila také významná setkání předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové s předsedy statistických úřadů Německa a Rakouska. Další pracovní kontakty byly realizovány při různých příležitostech s představiteli statistických úřadů Francie, Švédska, Polska, Maďarska a dalšími.

Pro příhraniční regiony má přínos spolupráce statistiků v oblasti regionální statistiky a příhraniční spolupráce, do níž jsou zapojeni především experti z České republiky, Německa a Polska.

Hana Šlégrová
Lucie Vayhelová
Blanka Kafková
odbor mezinárodní spolupráce